

Andreas Stenkar Karlgren:

Prästernas rättigheter och skyldigheter

Hur präster lär, undervisar, uttalar sig och agerar i anledning av frågor som relaterar till så kallade HBTQ-frågor har kommit i särskilt blickfång för media och kyrkomötet. Men var går gränsen för vad präster får lära, undervisa och agera i anledning av frågor som gäller sexuella minoriteter?

Det har knappast gått någon förbi att frågan om hur präster lär, undervisar, uttalar sig och agerar i anledning av frågor som relaterar till så kallade HBTQ-frågor kommit i särskilt blickfång för media och kyrkomötet. Inte minst gäller detta för den välkända väjningsrätten som gör att präster kan avstå från att viga samkönade par.

Men var går annars gränsen för vad präster får lära, undervisa och agera i anledning av frågor som gäller sexuella minoriteter? Om detta råder det stor osäkerhet bland många. Det har från många håll efterfrågats en tydlig redogörelse som klargör vilka skyldigheter präster har på detta område. Inte minst är detta ett svårnavigerat område med hänsyn till svårigheterna att sammanjämka uttalanden från biskopsmötet och enskilda biskopar med historiska utredningar, Bibeln och bekännelsen och praxis från Överklagandenämnden för Svenska kyrkan.

Det kan å ena sidan verka som att präster har mycket vida ramar i denna angelägenhet och samtidigt å andra sidan mycket snäva ramar. Målsättningen med denna artikel är att försöka åskådliggöra dessa problem och skapa någon sorts ramverk inom vilken de kan hanteras.

Varför är det så svårt att definiera prästernas rättigheter och skyldigheter?

Vad som officiellt kommuniceras såsom varande Svenska kyrkans hållning i frågor av detta slag har förändrats snabbt. Många förändringar har skett i kyrkoordningen men likväl har inga förändringar skett i Svenska kyrkans lärodokument. För präster uppstår därmed en särskild svårighet eftersom domkapitlets tillsyn över prästerna ställer berättigade krav på lojalitet. Prästvigningslöftena kräver å ena sidan att ”stå fasta i kyrkans tro, klart förkunna Guds ord, så som det är oss givet i den heliga Skrift och så som det är omvittnat i vår kyrkas bekännelse” och å andra sidan att man ska ”följa vår kyrkas ordning”.

Eftersom prästvigningslöftena är det som präster prövas mot i domkapitlet är skenbara eller verkliga motsägelser mellan lära och ordning ett stort problem. Den stora frågan då blir vilket löfte som har företräde framför det andra.

Prästernas löften är nämligen samtidigt deras skyldighet – något de lovat att göra, och deras rättighet – för vad de har lovat att göra kan ingen överhet tvinga dem att bryta mot.

Vad är störst: lära, ordning eller kärlek?

Det ligger i själva naturen hos ett evangelisk-lutherskt samfund att läran har företräde framför ordningen. I kommentaren till kyrkoordningen uttrycks detta på följande sätt:

”För ett evangeliskt-lutherskt trossamfund måste Guds ord och kyrkans bekännelse vara överordnad kyrkorättsliga bestämmelser. Denna grundläggande princip gäller naturligtvis redan när kyrkomötet fattar beslut [SIC!] om kyrkoordningen.”¹

Det finns alltså en tydlig normhierarki inom Svenska kyrkans rättsordning. Kyrkorätten (ordningen) är underställd Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Bibeln och bekännelsen är den överordnade rättskällan i Svenska kyrkan. Kyrkoordningen ska bara tillämpas i den del som den inte strider mot de överordnade rättskällorna.

I kommentaren till portalparagrafen i kyrkoordningen framhålls följande angående den hierarki som finns inom själva bekännelseparagrafen och mellan bekännensedokumenten:

”Bestämmelserna om bekännensedokumenten har en medvetet hierarkisk uppbyggnad genom begreppen ”grundad”, ”sammanfattad och erkänd” samt ”förklarad och kommenterad”. På detta sätt markeras tydligt rangordningen mellan dokumenten. Denna gradering är fundamental.”²

Är det då så enkelt att präster har rätt att agera hur som helst så länge de har kyrkans lära på sin sida? Nej, så är det självklart inte. Det hänger samman med ett tredje prästvigningslöfte: ”Vill ni leva så bland människor, att ni blir vittnen om Guds kärlek och om försoningens hemlighet?” Präster har ingen rättighet att bete sig illa. Vittnen om Guds kärlek är präster på många sätt. Inte minst genom att försvara kyrkans lära blir man ett vittne för Guds kärlek.

Men löftet ställer också krav på att en präst i varje del av sitt liv och sin ämbetsutövning ska vara ett vittne för kärleken. Målsättningen ska vara att det inte finns något motsatsförhållande mellan prästvigningslöftena. Har olyckan skett och det uppstått en konflikt mellan lära och ordning så har ingen präst rätt att skapa en konflikt också mellan läran och kärleken. Även om läran är överordnad ordningen måste ändå allt ske i kärlek. Aposteln Paulus skriver: ”Vaka, stå fasta i tron, var modiga och starka! Låt allt hos er ske i kärlek.” Sanningen ska sägas och den kan alltid sägas, men det måste ske med rätt mått av kärlek.

Men finns det då en konflikt mellan lära och ordning? Vad är egentligen Svenska kyrkans lärostandpunkt när det gäller äktenskapet?

Svenska kyrkans lära om äktenskapet

Det råder en tämligen stor osäkerhet om Svenska kyrkans lära. För vissa framstår det som självklart att Svenska kyrkans lära definieras av kyrkomötets senaste beslut, biskopsmötets senaste uttalande i någon angelägen fråga eller något liknande, men det är inte korrekt. Om man inte ändrar i portalparagrafen i kyrkoordningen som anger Svenska kyrkans lära så kan ett aldrig så högtidligt beslut knappt ens med nöd och näppe räknas som en del av Svenska kyrkans bekännelse. I kap 1 § kyrkoordningen innehåller en skrivelse om ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”³. I Svenska kyrkans centralstyrelsens Skrivelse (CaSkr 1992:4) anges att dessa dokument inte är officiellt antagna av Svenska kyrkan men ”att de likväl är antagna om än inte i juridisk mening, innebär att de innehållsligt och sakligt på olika sätt är antagna till studium och fortsatt ställningstagande i en levande men inte slutligt kodifierad mottagningsprocess”.

Beträffande relationen mellan ”andra av Svenska kyrkan antagna dokument” och givna vigningslöften har i förarbetena framhållits att sådana dokument inte kan åberopas vid prövning av om en präst eller biskop i läromässigt hänseende har brutit mot avlagda vigningslöften”⁴.

I praktiken innebär detta att frågan om Svenska kyrkans lära om äktenskapet och homosexualiteten inte är mer avgjord idag än den var vid 1900-talets början. Ska man försöka definiera denna så är primärkällan Bibeln och bekännelseskrifterna. Deras ståndpunkt är klar. Den som vill ta sig förbi dessa uttalanden behöver arbeta mycket målinriktat med bibeltexten för att åsidosätta kyrkans traditionella uppfattning. Som bekant har detta också skett. Vid sidan av bejakandet av partnerskap och samkönade äktenskap har kyrkomötet behandlat flera motioner på samma ämne. De flesta har man avslagit men bland de förslag som kyrkomötet har antagit finns ett som sticker ut särskilt. Kyrkomötet beslutade 2005 att bejaka tre utsagor om Svenska kyrkans förhållningssätt till homosexualiteten. Beslutspunkterna var följande:

- Det är uteslutet att fördöma den homosexuella personen eller att skuldbelägga den homosexuella orienteringen.
- Kyrkan skall aktivt motverka diskriminering av personer på grund av sexuell orientering.
- Svenska kyrkan bör inte sanktionera eller driva en organiserad verksamhet i syfte att ”bota” homosexuella från deras läggning.

För det första måste det nämnas att beslutet inte innebar ett antagande av en bekännelse. Snarast är det en sorts policybeslut som inte formulerats som rättsregler i kyrkoordningen.

Beslutet kan lätt vantolkas så att det inte finns något som helst utrymme för präster att hålla sig till en traditionell och biblisk linje i frågan om äktenskap och sexualitet. Det är emellertid frågan om en mycket grund förståelse av beslutet. Beslutet går nämligen tillbaka på en mycket medveten distinktion mellan

person, läggning och utlevelse av läggningen. Beslutet sammanfattar den gemensamma ståndpunkt som företrädare för bägge sidor av stridsfrågan kunde enas om. Kyrkomötesbeslutet 2005 innebar att kyrkomötet ställde sig bakom slutsatserna i kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet (2005:9)

Samlevnadsfrågor. Kyrkostyrelsen uttrycker sig på följande sätt om läropluraliteten i frågan:

”Det bör emellertid också framhållas att det i en evangelisk-luthersk kyrka, som Svenska kyrkan, finns olika uppfattningar beträffande förhållandet mellan bibelordet och senare tiders värderingar. Oenigheten går i stor utsträckning tillbaka på frågor kring människosyn. Det handlar inte minst om hur man uppfattar konsekvenserna av syndens realitet när det gäller människans förmåga att ta ställning i moraliska frågor.

I Teologiska kommitténs samtalsdokument Homosexuella i kyrkan talas om ’en ur kristen etisk synpunkt välgrundad moralisk oenighet’. Det innebär att ’det finns rum för flera uppfattningar inom samma kyrka, förutsatt att den gemensamma etiska grunden är klar och uttalad. Avgörande blir här den enskildas egen övertygelse, rannsakan av det egna samvetet och prövningen inför det bibliska budskapet och traditionens vägledning samt inte minst hur mina relationer till andra människor påverkas.”⁵

Bakgrunden till kyrkostyrelsens slutsatser som fastställts av kyrkomötet 2005 och som innebär att Svenska kyrkan inte ska fördöma homosexuella personer grundar sig i slutsatser som Teologiska kommittén dragit i sin skrift Homosexuella i kyrkan. Kyrkostyrelsen skriver följande:

”Kyrkostyrelsen instämmer i Teologiska kommitténs förslag att Kyrkomötet bör göra vissa konstateranden i frågor kring homosexuella i kyrkan där det råder stor oenighet inom Svenska kyrkan. Hit hör vissa av de slutsatser som gjordes i samtalsdokumentet Homosexuella i kyrkan.”⁶

Teologiska kommitténs slutsatser i skriften Homosexuella i kyrkan vilar på att det görs en tydlig åtskillnad mellan person och handling (syndare och synden) och utgår från det önskvärda i en fortsatt kyrkogemenskap och läropluralitet inom Svenska kyrkan. Den innebörd kommittén lägger i sina slutsatser framgår bland annat av följande stycken.

”Ståndpunkter som moraliskt accepterar att en person är homosexuell, men anser att det är moraliskt orätt med samkönad samlevnad ryms inom kyrkans gemenskap och återfinns både i kyrkans historia och i vår tid. En sådan uppfattning slår vakt om en traditionell kristen ståndpunkt. Samtidigt erkänns konsekvensen av nutida forskning och erfarenhet genom att man accepterar att den homosexuella orienteringen inte kan ges ett negativt moraliskt värde. Enligt denna uppfattning bör emellertid en homosexuell person som vill förena sin homosexuella identitet med sitt kristna liv välja ett liv i celibat. Företrädare för denna uppfattning hänvisar bland annat till att det finns en nästan tvåtusenårig tradition av celibat som ett alternativ till sexuell samlevnad.

...

Det tycks vara så att bibelställena fördömer den homosexualitet de avser och att de diskuterar handlingar, inte orientering. Samtidigt får man ge större etisk relevans åt det faktum att dessa handlingar fördöms i ett sammanhang utan direkt motsvarighet till kontexten för nutidens diskussion.”⁷

Kyrkomötesbeslutet från 2005 innebär alltså att det är uteslutet att fördöma den homosexuella personen eller att skuldbelägga den homosexuella orienteringen. Det innebär att ämbetsbärare inte får göra svepande utsagor om att homosexuella personer är förtappade eller fördömda. Kyrkomötet menade att det inte är förenligt med Svenska kyrkans lära att tillskriva homosexuell läggning en särskilt syndig kvalitet.

Det är inte tillåtet att diskriminera personer och Svenska kyrkan ska inte sanktionera eller driva en organiserad verksamhet som syftar till att ”bota” homosexuella från deras läggning.

Detta innebär inte ett förbud mot att be för homosexuella eller att be för att de inte ska omsätta sin läggning i praktisk handling. Även om detta ger viss ledning kring hur präster får lova att förhålla sig till dessa frågor finns det ytterligare viktig ledning att hämta i rättspraxis från Överklagandenämnden.

Hur får en präst uttala sig i den allmänna debatten?

I Överklagandenämndens beslut 2012:14 prövades uttalanden som en präst gjort i debattartiklar i Kyrkans Tidning där vederbörande ifrågasatt kyrkans traditionella lära om försoningen.

Nämnden skriver följande:

”Genom bestämmelser i våra grundlagar är varje svensk medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt att i bl.a. tryckta skrifter och tekniska upptagningar offentligen få uttrycka åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst allt för att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. Det är angeläget att det inom Svenska kyrkan finns stora möjligheter att föra en fri och öppen debatt angående olika företeelser inom kyrkan och innehållet i kyrkans tro och lära. Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar är att betrakta som del av det allmänna och principerna i grundlagarna bör iakttas även av kyrkans organ. Kyrkoordningen uttrycker en förväntan om att alla som har ett uppdrag i kyrkan är trogna mot Svenska kyrkans lära och ordning. När det gäller dem som vigts till präster, diakoner och biskopar ställs dock högre krav på ett omdömesgillt agerande och lojalitet till det gemensamma. Det måste därför finnas vissa gränser för vad som är möjligt för en innehavare av kyrkans vinningstjänst att uttrycka muntligen eller i tryckta skrifter och tekniska upptagningar.”

Detta är ett ofta förekommande sätt för Överklagandenämnden och domkapitlen att pröva uttalanden i både inomkyrklig och sekulär debatt. Det finns en lång rad beslut med mycket långtgående utsagor om Svenska kyrkans biskopar, domkapitel och mycket mer som ansetts vara tillåtna. Också mycket skarp kritik

av utlevd homosexualitet, Pridefestivaler och liknande har i praxis från domkapitel och Överklagandenämnd ansetts vara förenliga med vigningslöftena. Gränsen för den yttrandefrihet som präster är tillförsäkrade har dragits vid det som framstår som direkta personangrepp i media och liknande. Uttalandena ska framstå som ”klart kränkande och mycket olämpliga” (jfr. bl.a. ÖN 2014:34). Detta innebär inte att det sätt som det är förenligt med prästvigningslöftena att yttra sig i media är ett sätt som är tillåtet i andra sammanhang. I många sammanhang skulle också sådant som inte är klart kränkande eller mycket olämpligt vara ett brott mot prästvigningslöftena. I arbetslaget, i predikstolen och i undervisningssammanhang ställs tvärtom ställs krav på pastoralt omdöme.

Hur får en präst uttala sig i arbetslaget?

I Överklagandenämndens beslut 2019/31 fastställde man domkapitlets beslut om en skriftlig erinran för en präst i Luleå stift. Som domkapitlet uppfattat saken hade följande hänt. Den dömda prästen hade – i e-post ställd till samtliga anställda i församlingen – responderat på en krönika skriven av och skickad till arbetslaget av en annan präst i församlingen. Krönikan gällde den andra prästens homosexuella och transsexuella identitet. Den dömda prästen framförde bland annat att homosexualitet, andra samlevnadsformer och transsexualitet inte var förenliga med Bibeln.

Till sitt försvar anförde prästen bland annat följande:

”Hans eget intresse [är] huvudsakligen principiellt och inte riktat mot någon enskild person eller medarbetare och inte heller riktat mot någon minoritetsgrupp. Han beklagar om [den andre prästen] blivit sårad av hans brevsvår. [Den andre prästen] har inte sagt sig ha blivit förolämpad eller kränkt. Han vill förtydliga att han värnar om att olika sidor eller kyrkor med tillhörande åsikter inte bara ska urskiljas och konstateras, utan också ska få ha hemvist rätt samtidigt som de förpliktigas att samarbeta, därför att (Jesu bön om) enheten kräver det. Detta är viktigt som förståelsenyckel till det han skrivit. Han har egna åsikter men vänder sig inte mot andras rätt till åsikter eller sexuella identiteter, utan söker framkomliga vägar mot samarbete i och till en enhet som annars oftast mynnar ut i polarisering. Av detta skäl vill han inte utpekas som någon som har åsikter som inte stämmer överens med kyrkans tro och lära, eller kyrkoordningen, eller avviker från prästvigningslöftena.

Han vill gärna leva upp till prästlöftena och stå för sanningen, liksom Jesus sade att han hade kommit för att förkunna sanningen. Vara en god herde. Det kan låta självklart och naivt men är varje prästs uppgift. Den pastorala omsorgen är avgörande för honom. Om han skulle ta upp ett område i sin prästgärning som han värnar om, är det äktenskapet och till det relaterade frågor.”

Domkapitlet lade prästen till last att:

”[Han] i sitt bemötande tydligt framhållit att han har svårt att acceptera att en präst inom Svenska kyrkan är homosexuell eller transsexuell och menar att

könskorrigering är fel, att homosexualitet inte har något uttalat stöd i bibeln, att det är på osäker grund man viger samkönade par enligt kyrkans ordning samt att det inte finns något belägg i Bibeln eller någon kyrklig tradition för att det skulle vara Guds vilja att byta könsidentitet och att vi därför borde avstå från att bejaka detta”.

Domkapitlets skäl för beslut är i huvudsak att prästens agerande är illojalt och osolidariskt mot Svenska kyrkan och visar på ett bristande hänsynstagande till enskilda medarbetare och HBTQ-personer. Inte minst eftersom e-posten blivit en offentlig handling som vållat splittring i församlingen.

Överklagandenämndens beslut är i detta sammanhang mycket kortfattat varvid man fastställer domkapitlets beslut. Värt att reflektera över är emellertid att det rörde sig om en skriftlig erinran, det vill säga den minst ingripande påföljden domkapitlet kan besluta om.

Hur får en präst predika?

Överklagandenämnden har inte provat någon predikan som gäller frågan om homosexualitet. Inte minst ett avgörande kan ändå kasta ljus över hur en sådan prövning skulle kunna se ut. Överklagandenämndens avgörande ÖN 2015/01 gällde en präst som i en predikan gett uttryck för den gamla ämbetssynen. Mot prästens övertygelse hade i och för sig inte Överklagandenämnden någon invändning. Däremot hade prästen uttryckt sig på ett sätt som gjorde att man kunde få uppfattningen att han menade att det var frälsningsavgörande att dela detta synsätt. Uttalandena i predikan som tolkades på detta sätt hade starkt stöd i Svenska kyrkans bruksbibel och i modern exegetik.

I ett något längre beslutsskäl motiverar Överklagandenämnden sitt beslut att ändra domkapitlets beslut om obehörighet att utöva prästämbetet till en skriftlig erinran. Överklagandenämnden skriver följande:

”Det kan å ena sidan finnas stöd för uppfattningen att A:s uttalanden ryms inom vad som hör till predikstolens frihet och hans rätt att uttrycka sin uppfattning i olika frågor. Det kan å andra sidan anföras, som domkapitlet har gjort, att predikan ingår som en del av en gudstjänst och som en del av helheten ska ge uttryck för Svenska kyrkans tro och lära, varför predikan inom gudstjänstens ram inte är rätt forum att föra en personligt präglad debatt.

Som domkapitlet har pekat på, är A:s uppfattning i ämbetsfrågan tillåten. Även om uppfattningen i ämbetsfrågan är tillåten, är det ur ett pastoralt perspektiv tveksamt att uttala sig som A har gjort, särskilt sett i ljuset av att han inom kort skulle få två kvinnliga präster som kollegor. Hans uttalanden, inför en församling som kan ha bestått av sådana som var hans församlingsbor och som han därmed hade ett särskilt själavårdsansvar för som andra, har varit ägnade att skapa oro inom församlingen och präglas inte av den omdömesgillhet som förväntas av en präst i Svenska kyrkan.”

Överklagandenämndens beslut ger ledning på visst sätt. De centrala frågorna för Överklagandenämnden är att prästens predikan skett i pastoral kontext där den skapat oro och att det var ett svar på att han skulle få två kvinnliga präster som kollegor.

Som man får förstå Överklagandenämndens beslut är det inte omöjligt att i predikan utlägga bibeltexterna så att också minoritetsståndpunkter i exempelvis ämbetsfrågan eller frågan om homosexualitet kan lyftas fram med viss tydlighet. Det måste emellertid ske med pastoralt omdöme utan att predikstolen blir en plats för en personliga agenda med koppling till pågående händelser i församlingen. Ett sätt att gardera sig kan också vara att tydligt redovisa de olika ståndpunkter som finns. Överklagandenämnden ändrade i detta ärende påföljden för prästen från obehörighet till en skriftlig erinran.

Hur kan präster undervisa?

Det torde ligga i förlängningen av ÖN 2015/01 att undervisning i församlingen i samband med bibelstudier eller andra samlingar är mindre kontroversiellt än vad som kommer till uttryck i en predikan. Detta med hänsyn till att det sker i ett sammanhang som är öppet för frågor och diskussion. Situationen är helt enkelt mer jämställd.

Svårare är det emellertid med frågan hur man ska bedöma den undervisning som sker i en mer ojämsälld kontext, alltså exempelvis inom konfirmandundervisning och undervisning av ungdomar.

Denna fråga har prövats av Överklagandenämnden i ärendet ÖN 2020/03.

Ärendet gällde en EFS-präst som i samband med konfirmandundervisning anklagades för att ha brutit mot sina prästsvigningslöften genom att i sin undervisning inte redogöra för Svenska kyrkans uppfattning kring homosexuell läggning och dels genom att förneka evolutionsteorin. För detta hade prästen förklarats obehörig att utöva prästämbetet.

I Överklagandenämnden förklarade Domkapitlet sitt beslut på följande sätt: ”Det som lagts prästen till last är att vederbörande i sin undervisning inte har redovisat Svenska kyrkans huvudlinje i fråga om homosexualitet och evolution, utan enbart för sin egen uppfattning i dessa frågor. Enligt kyrkoordningen ska konfirmation innefatta dopundervisning och dopundervisning består av undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Det betyder att konfirmander och deras föräldrar ska kunna känna sig trygga i att konfirmanderna genom konfirmationsundervisningen ska få kunskap i hur Svenska kyrkan har ställt sig i olika trosfrågor ... Den enskilde prästen behöver vilja och kunna beskriva detta. På en fråga om var den själv står får prästen naturligtvis uttrycka det, vilket domkapitlet också framhållit i beslutet, även om dennes personliga hållning är att vara tveksam till Svenska kyrkans beslut. Genom sitt sätt att vara behöver prästen samtidigt visa att den, trots eventuell avvikande åsikt, är lojal till den kyrka som vigd den till präst.”

Domkapitlet skriver vidare:

”Ärendet handlar inte om prästens lärouppfattning, utan om det pastoralt olämpliga sätt på vilket denna uttryckts inför konfirmanderna, vilket ledde till att en av dem tog så illa vid sig att hon lämnade lägret. Domkapitlet menar att varje konfirmandlärare måste vara beredd att möta konfirmandernas frågor gällande samlevnad och sexualitet på ett ansvarsfullt sätt, oavsett om detta utgör ett ordinarie moment i undervisningsplaneringen eller ej.”

Domkapitlets beslut bottnade i att man anklagade prästen för att ha brutit mot 2005 års kyrkomötesbeslut genom att ha fördömt homosexualitet. Domkapitlet menade att ordet ”fördömt” inte skulle ges en så snäv tolkning att det tog sikte på evig fördömelse av personen. Man bestred också att det fanns en medveten skillnad mellan personen och gärningarna/synden.

Överklagandenämnden konstaterade att domkapitlet hade rätt i att prästen inför konfirmanderna dels hade gett uttryck för den klassiska uppfattningen i fråga om samkönade relationer och HBTQ-frågor samt evolutionsteorin. Nämnden konstaterade också att prästen inte i detta sammanhang redovisat kyrkomötets ställningstaganden i dessa frågor men att prästen uppgett att det inom kyrkan finns olika åsikter.

Överklagandenämnden konstaterar följande:

”Inom Svenska kyrkan finns inte någon för alla gällande hållning om samkönade relationer och hbtq-frågor eller om skapelsen och evolutionsteorin. [Prästens] uttalanden i dessa frågor kan därför inte strida mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära eller innebära att prästen har brutit i solidaritet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Inte heller kan hennes uttalanden anses innebära att hon har brutit mot vagningslöftet att följa Svenska kyrkans ordning. Det förhållandet att i sin undervisning har gett uttryck för sina personliga åsikter kan inte tolkas som att konfirmanderna, för att vara kristna, förväntas tro att hbtq-personer lever i synd eller att hon haft för avsikt att fördöma eller skuldbelägga den homosexuella läggningen. Inte heller kan det tolkas som att konfirmanderna, för att vara kristna, förväntas ta avstånd från vetenskapen om evolutionsteorin.”

Nämnden fortsätter:

”Däremot framstår det som en brist i hennes förberedelser inför lägret att inte vara ordentligt förberedd på denna typ av frågeställningar från konfirmanderna och som en pedagogisk brist i hennes undervisning att som svar på frågor inte redogöra för Svenska kyrkans hållning i dessa frågor. Uttalanden har skett i en undervisningssituation för konfirmander men kan inte anses ha skadat det anseende en präst bör ha i den mening som avses kyrkoordningen.”

Prästens och konfirmandernas beskrivning av vad som hänt i undervisningssituationen skiljde sig åt. En bidragande orsak till att beslutet föll ut på detta sätt var sannolikt att nämnden på grund av vissa motsägelser och oklarheter i förhören med konfirmanderna fick lägga prästens berättelse om vad

som förevarit till grund för bedömningen av vad som sagts. Trots detta ger besluten ledning för hur undervisningen av konfirmander.

– Det finns inte en uppfattning som gäller för alla i frågan om samkönade relationer, homosexuella personer, homosexuell läggning och liknande.

– Det är förenligt med prästvigningslöftena att undervisa om minoritetsståndpunkten.

– Det är lämpligt att vara väl förberedd på att frågor av detta slag kommer lyftas av konfirmanderna och att man måste vara beredd att ge ett svar.

– Det är lämpligt att i konfirmandundervisningen redogöra för Svenska kyrkans ståndpunkt.

För att ännu bättre känna till var gränserna går krävs det sannolikt att vi kan jämföra nämndens resonemang i fallet med ett annat fall där prästen döms.

Hur ska man då göra?

”När laglösheten tilltar kommer kärleken att falna hos de flesta.” Det gäller inte bara hos de som avfaller eller hos Kristi fiender. Det gäller också för de som vill vara trogna Jesu lärjungar. Balansen mellan lära, ordning och kärlek är inte enkel. De beslut som gåtts igenom ovan skiljer sig framför allt åt när det gäller frågan om hur omdömesgillt det pastorala handlandet har varit. Eller med andra ord hur kärleksfullt agerandet har varit.

När aposteln säger ”vaka, stå fasta i tron, var modiga och starka! Låt allt hos er ske i kärlek”, då är det också ett uttryck för att fastheten i tro och frimodigheten alltid går hand i hand med kärleken. Det är därför *sanningen alltid kan sägas om den sägs med tillräckligt mått av kärlek*.

Det betyder också att all teoretisk kunskap om prästers rättigheter och skyldigheter aldrig kan vara lika nyttiga och användbara som pastoralt omdöme, erfarenhet och kärlek till människorna. Det verkar också viktigt att framhålla hur viktigt det är att agendan kring äktenskapet får vara positiv. Det handlar inte om undervisning där olika saker ska fördömas. Det handlar om att undervisa om Guds goda och kärleksfulla vilja som kommer till uttryck i äktenskapet.

Tänk på följande:

Vem talar du för?

Är det en överordnad, en medarbetare, en församlingsmedlem eller ett barn?

Vad är det för sammanhang?

Är det ett offentligt meningsutbyte, en predikan eller en undervisningssituation?

Är du förberedd?

Tänk igenom vad du säger innan du hamnar i en oförberedd situation och orden faller fel. Redogör för Svenska kyrkans hållning, redogör för din hållning och redogör för Bibelns ståndpunkt.

Hur visar jag dem kärlek?

Hur talar du med tillräckligt mått av kärlek? Var noga med att framhålla den positiva agendan: vad ville Gud med skapelseordningen?
Låt inte kärleken falna, stå fasta i tron, var modiga och starka! Låt allt hos er ske i kärlek.

NOTER

1. Kommentaren till kyrkoordningen, 2018, kommentaren till 1:1 kyrkoordningen, sid. 45.
2. Ibid., kommentaren till 1:1 kyrkoordningen, sid 43.
3. Ibid, kommentaren till 1:1 kyrkoordningen, sid. 47.
4. Ibid, kommentaren till 1:1 kyrkoordningen, sid. 47.
5. Kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet (2005:9) *Samlevnadsfrågor*, sid 23
6. Kyrkostyrelsens slutsatser beträffande samlevnadsfrågor i skrivelse (2005:9) *Samlevnadsfrågor*, avsnitt 7.
7. *Homosexuella i kyrkan: Ett samtalsdokument från Svenska kyrkans Teologiska kommitté*, sid 33.

(Ur Kyrka och Folk, nr 5/2023 publicerad: 15 maj, 2023)